

Essays in Philosophy of Religion (Jostarhayeh Falsafeh Din),
Iranian Association for Philosophy of Religion
Biannual Journal, Vol. 13, No. 1, Spring & Summer 2024, pp. 123-135
Paper Type: Brief Report

The Philosophy of Religion and the Difference Between Christian and Islamic Perspectives on Prophethood and the Message

Hamidreza Ayatollahy*

Abstract

This paper presents a comprehensive analytical comparison between Islamic and Christian conceptions of prophethood and revelation within the framework of the philosophy of religion. It argues that while both traditions acknowledge the prophet as a divinely appointed intermediary, their philosophical underpinnings, theological purposes, and the very nature of revelation differ fundamentally. The analysis traces the evolution of prophecy in the Judeo-Christian tradition, from moral exhortation and foretelling in the Old Testament to its culmination in the person of Jesus Christ as the incarnate Word in the New Testament. This is contrasted with the Islamic perspective, where prophethood is understood as the transmission of a comprehensive divine law (*Shari'ah*) and guidance, culminating in the finality of Prophet Muhammad (pbuh) and the Quran. The study systematically delineates these differences through a comparative analysis of the purpose of prophethood, the role and status of prophets, the concept of revelation, and its finality. It concludes with a philosophical reflection on the necessity of prophethood for imparting knowledge of the metaphysical, particularly the Hereafter, which is inaccessible to human reason alone.

Keywords: Prophethood, Revelation, Islam, Christianity, Philosophy of Religion, Comparative Theology, Divine Law, Incarnation, Finality.

* Professor of Philosophy Department, Allameh Tabataba'i University, hamidayat@gmail.com

Date Received: 09/01/2025 , Date of Acceptance: 14/02/2025

 Copyright©2010, Iranian Association for Philosophy of Religion. This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA94042, USA.

The Philosophy of Religion and the Difference Between Christian and Islamic Perspectives on Prophethood and the Message

Extended abstract

Introduction

The concept of prophethood constitutes a central pillar in both Islamic and Christian theology, serving as the primary nexus for divine-human communication. Within the philosophy of religion, prophecy engages critical issues of epistemology, authority, and the means by which transcendent truth is conveyed to humanity. Although Islam and Christianity share a common Abrahamic heritage and acknowledge a lineage of prophets, their interpretations of the prophetic role, the content and nature of revelation, and the finality of the prophetic mission diverge significantly. These divergences reflect deep philosophical commitments concerning the nature of God, His relationship with creation, and the path to human salvation or felicity. This paper aims to elucidate these fundamental differences through a structured comparison.

1. Prophethood in the Christian Tradition

The Christian understanding of prophethood is deeply rooted in the Hebrew Bible and undergoes a profound theological evolution in the New Testament, centering on the person and work of Jesus Christ. However, in Western philosophy of religion, this conception is not without its philosophical challenges. As Davison (2022) notes, despite the prophet being an intermediary between God and the people in Christian thought, various factors have constrained this relationship largely to God imparting knowledge about future events through the prophet. Consequently, this understanding of prophethood becomes entangled with complex philosophical issues such as divine foreknowledge and human free will. Furthermore, the non-fulfillment of certain prophecies, such as the promised resurrection of Christ as heralded by Christian leaders, has historically posed a significant challenge to Christianity.

1-1 Prophethood in the Old Testament

A prophet primarily functioned as a spokesperson or messenger for God, calling the covenant people back to faithfulness. Their mission was holistic, encompassing social, moral, and spiritual dimensions. Therefore, the main functions of a prophet are: preaching and exposition, encouragement and consolation, and the prediction of the future, which can be categorized into two primary dimensions: messianic prophecy and eschatological prophecy.

1-2 Prophethood in the New Testament

The advent of Jesus Christ represents a paradigm shift in the concept of prophecy and revelation in Jesus Christ as the ultimate prophet and revelation, the gift of prophecy in the church and eschatological fulfillment.

2. The Islamic Perspective on Prophethood

The role and mission of prophets include calling to tawhid, delivering divine law, providing a practical model, reminding of the fitrah, and conveying news of the unseen, the most pivotal of which is the Resurrection. Islam holds distinct doctrines regarding the closure of the prophetic cycle and the status of Jesus. First, Prophet Muhammad (pbuh) is explicitly designated as the Seal of the Prophets, signifying that he is the final prophet in a long and venerable chain. Second, Jesus is revered as one of the greatest prophets, born of the Virgin Mary, performing miracles by God's permission, and referred to as a "Word from God" and the "Messiah." However, he is unequivocally a human servant of God, not divine nor a literal son of God.

3. Comparative Analysis

The Purpose of Prophethood in Islam is to guide humanity to pure monotheism and provide a comprehensive, abiding Shari'ah for individual and collective life, with a strong emphasis on law, justice, and righteous action as the path to felicity in this world and the next. In Christianity, the purpose is to prepare humanity for salvation through faith in Jesus Christ, with an emphasis on divine grace, redemptive sacrifice, and a personal relationship with God.

The Role of the Prophet in Islam is primarily that of a law-bringer, a warner, a teacher, and a practical model. He delivers a verbatim revelation in the form of a book and establishes a complete way of life. In Christianity, the prophet serves as a foreteller and an interpreter of God's will, primarily pointing towards the coming Messiah. Jesus, as the Messiah, transcends the role of prophet; he is the savior himself, the object of faith, and the mediator of the new covenant.

The Status of Prophets in Islam is that they are infallible (*ma'sum*) in receiving and delivering revelation and are exemplary in character, but they are entirely human servants of God. In Christianity, prophets are inspired holy individuals. Jesus, however, occupies a unique ontological status as the God-Man, the incarnate Son of God, who is both the agent of creation and the object of worship.

Finality of Prophethood: In Islam it is institutionally and legislatively finalized with Muhammad (*pbuh*). The Quran is the eternal, preserved, and final revelation. In

Christianity, the revelation is consummated in the person and work of Jesus Christ. The "gift of prophecy" may continue as a non-legislative, edificatory practice within the Church.

4. Concept of Revelation

In Islam is the verbal and literal transmission of God's eternal speech to the prophet, perfectly preserved in the Arabic text of the Quran. In Christianity, the revelation is fundamentally understood as God's self-disclosure, which finds its supreme expression in the person of Jesus Christ. The concept is more personal and incarnational than verbal and legislative.

Philosophical Necessity of Prophethood: A profound philosophical justification for prophethood, particularly emphasized in Islamic theology, lies in its unique epistemological role. While human intellect and innate disposition can deduce the existence of a Creator and grasp general ethical principles, they are incapable of providing detailed, certain, and motivating knowledge of the metaphysical realm, most notably the Resurrection. The nature of the afterlife—a future, certain, yet entirely non-empirical event involving resurrection, judgment, paradise, and hellfire—lies completely beyond the domain of inductive reasoning, scientific inquiry, and pure philosophical demonstration. Only divine knowledge can encompass it. Therefore, divine wisdom (hikmah) necessitates that God convey this crucial knowledge to humanity. Prophets serve as the sole authoritative and reliable channels for this information, delivering the "glad tidings" and "warnings" concerning the Day of Judgment. This knowledge of the Ma'ad is not ancillary; it fundamentally shapes human anthropology, provides the ultimate context and accountability for worldly life, and makes the detailed guidance of the Shari'ah existentially meaningful and purposeful.

References

The Holy Quran.

Nahj al-Balagha, Sermon 1.

The Holy Bible (New International Version).

Kavison, Scott A. "Prophecy", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, (Winter 2022 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.), available at: URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/win2022/entries/prophecy/>>.

فلسفه دین و تفاوت بین دیدگاه‌های مسیحی و اسلامی در مورد نبوت و محتوای پیام

حمیدرضا آیت‌اللهی*

چکیده

این مقاله مقایسه‌ای تحلیلی و جامع بین مفاهیم اسلامی و مسیحی از نبوت و وحی (یا انکشاف الهی) در چارچوب فلسفه دین ارائه می‌دهد. در این مقاله بیان می‌شود که اگرچه هر دو سنت، پیامبر را به‌عنوان واسطه‌ای منصوب از جانب خداوند می‌شناسند، اما مبانی فلسفی، اهداف الهیاتی و ماهیت وحی (یا انکشاف الهی) در آنها اساساً متفاوت است. این تحلیل، تکامل نبوت را در سنت یهودی - مسیحی، از نصیحت اخلاقی و پیشگویی در عهد عتیق تا اوج آن در شخص عیسی مسیح به‌عنوان کلمه تجسد یافته در عهد جدید، دنبال می‌کند. این در تضاد با دیدگاه اسلامی است که در آن نبوت به‌عنوان ابلاغ قانون و هدایت جامع الهی (شریعت) درک می‌شود که در خاتمیت حضرت محمد(ص) و قرآن به اوج خود می‌رسد. این مطالعه به‌طور ساختاریافته، این تفاوت‌ها را از طریق تحلیل تطبیقی هدف نبوت، نقش و جایگاه پیامبران، مفهوم وحی و نحوه خاتمیت آن مشخص می‌کند. این بخش با تأملی فلسفی در مورد ضرورت نبوت برای انتقال معرفت ماوراءطبیعی، به‌ویژه آخرت، که برای عقل بشر به تنهایی قابل دسترسی نیست، به پایان می‌رسد.

کلیدواژه‌ها: نبوت، وحی، اسلام، مسیحیت، فلسفه دین، الهیات تطبیقی، شریعت الهی، تجسد، خاتمیت.

۱. مقدمه

مفهوم نبوت، ستونی مرکزی در الهیات اسلامی و مسیحی است و به‌عنوان حلقه‌ اصلی ارتباط الهی-انسانی عمل می‌کند. در فلسفه دین، نبوت با مسائل حیاتی معرفت‌شناسی، مرجعیت دینی و وسیله‌ای که حقیقت متعالی از طریق آن به بشریت منتقل می‌شود، درگیر است. اگرچه اسلام و مسیحیت میراث ابراهیمی مشترکی دارند و به سلسله‌ای از پیامبران اذعان دارند، اما تفاسیر آنها از نقش نبوت، محتوا و ماهیت وحی و خاتمیت رسالت نبوت به‌طور قابل توجهی متفاوت است. این واگرایی‌ها صرفاً اعتقادی نیستند، بلکه منعکس‌کننده تعهدات فلسفی عمیق‌تری در مورد صفات خدا، رابطه او با مخلوقات و مسیر رستگاری یا سعادت انسان هستند. در این مقاله در نظر است این تفاوت‌های اساسی را از طریق مقایسه‌ای ساختاریافته روشن شود. ابتدا ویژگی‌های نبوت در عهد عتیق و جدید بررسی می‌شود، سپس موضع اعتقادی اسلام بیان می‌شود و در نهایت یک تحلیل تطبیقی نظام‌مند بر اساس محورهای کلیدی دیدگاه‌های الهیاتی ارائه می‌شود. این تحلیل با توجهی فلسفی برای نبوت که ریشه در عملکرد معرفت‌شناختی منحصر به فرد آن دارد، پایان می‌یابد.

۲. نبوت در سنت مسیحی

درک مسیحی از نبوت ریشه عمیقی در کتاب مقدس عبری دارد و در عهد جدید با محوریت شخص و عمل عیسی مسیح، دچار تحول الهیاتی عمیقی می‌شود. با این حال، در فلسفه دین غرب، این مفهوم بدون چالش‌های فلسفی نیست. همان‌طور که دیویسون (۲۰۲۲) اشاره می‌کند، با وجود اینکه پیامبر در اندیشه مسیحی واسطه‌ای بین خدا و مردم است، عوامل مختلفی این رابطه را تا حد زیادی به علم خدا در مورد وقایع آینده از طریق پیامبر محدود کرده‌اند. در نتیجه، این درک از نبوت با مسائل پیچیده فلسفی مانند علم پیشین الهی و اختیار انسان درگیر است. علاوه بر این، عدم تحقق برخی پیشگویی‌ها، مانند رستاخیز پیش‌بینی شده مسیح که توسط رهبران مسیحی اعلام می‌شده است، از نظر تاریخی چالش مهمی را برای مسیحیت ایجاد کرده است.

۲-۱ نبوت در عهد عتیق

در عهد عتیق، یک پیامبر (ناوی) در درجه اول به‌عنوان سخنگو یا پیام‌آور خدا عمل می‌کرد

و قوم خود را به وفاداری فرا می‌خواند. مأموریت آنها ابعاد اجتماعی، اخلاقی و معنوی زیر را در بر می‌گرفت:

❖ **موعظه و افشاگری:** نقش اصلی پیامبرانی مانند اشعیا، ارمیا و عاموس، خدمت به‌عنوان عدالت‌ورزان الهی بود. آنها با بی‌عدالتی‌های اجتماعی، بت‌پرستی و فساد اخلاقی مقابله می‌کردند. آنها واسطه‌هایی بودند که اراده، داوری و عشق معهود خدا را اعلام می‌کردند و خواستار توبه و بازگشت به رفتار درست می‌شدند.

❖ **تشویق و تسلی:** در دوره‌های ناامیدی ملی، مانند تبعید بابلی، پیامبران به نقش‌های تسلی‌دهنده و امیدبخش تبدیل می‌شدند. چهره‌هایی مانند نویسنده ناشناس اشعیا ۴۰-۵۵ میلادی مردم را تسلی می‌دادند و بر وفاداری خدا و وعده‌های او برای اصلاح امور تأکید می‌کردند.

❖ **پیش‌بینی آینده:** اگرچه وظیفه انحصاری آنها نبود، اما پیش‌بینی وقایع آینده جنبه مهمی از خدمت آنها بود. این عنصر پیشگوییانه دو بُعد اصلی داشت که بعدها به‌صورت مسیح‌شناختی تفسیر شدند:

الف) پیشگویی مسیحایی: پیشگویی‌های نبوی متعددی که توسط کلیسای اولیه به‌عنوان پیشگویی‌های دقیق بر ظهور عیسی مسیح درک می‌شدند. عبارات کلیدی، مانند پیشگویی تولد از باکره (اشعیا ۷:۱۴)، بنده رنج‌کشیده (اشعیا ۵۳) و حاکم بیت‌لحم (میکاه ۵:۲)، به‌عنوان تحقق عینی و معنوی عیسی در زندگی، مرگ و رستاخیز او تلقی می‌شدند.

ب) پیشگویی آخرالزمانی: نوشته‌های پیامبرانی مانند دانیال و حزقیال، و متعاقباً کتاب مکاشفه، شامل رؤیاهایی از آخرالزمان، داوری الهی و پیروزی نهایی فرمانروایی الهی بود که بعدها تفکر آخرالزمانی مسیحی را شکل می‌داد.

۲-۲ نبوت در عهد جدید

ظهور عیسی مسیح نشان‌دهنده یک تغییر الگو در مفهوم نبوت و وحی است.

❖ **عیسی مسیح به‌عنوان پیامبر و انکشاف نهایی الهی:** عهد جدید، عیسی را نه صرفاً به‌عنوان پیامبری در زنجیره پیامبران، بلکه به‌عنوان کلام قطعی و نهایی خدا معرفی می‌کند (عبرانیان / ۱:۱-۲). او صرفاً حامل وحی نیست، بلکه خود جوهر وحی و انکشاف الهی (لوگوس) است که تجسد یافته (یوحنا / ۱:۱۴). از این دیدگاه، او

تحقق و پایان سنت نبوی است و همه نبوت‌های قبلی به او اشاره دارند.

❖ **عطیه نبوت در کلیسا:** پس از عروج مسیح، «عطیه نبوت» توسط روح القدس به اعضای کلیسای اولیه اعطا می‌شود (اول قرن‌تینان / ۱۰:۱۲). با این حال، این عطیه دوباره تعریف شده است. این عطیه بیشتر برای تشویق، تسلی و هشدار جامعه مسیحی به کار می‌رفت (اول قرن‌تینان / ۳:۱۴) و توسط کلیسا قابل بازیابی است.

❖ **تحقق آخرالزمانی:** کتاب مکاشفه، اثری مهم در پیشگویی آخرالزمانی مسیحی، به‌طور نمادین پایان نهایی نقشه خدا، شکست شر و تأسیس دوران سعادت جدید بر روی زمین را روایت می‌کند. این کتاب نمایانگر پایان چرخه نبوت‌های متعارف مسیحی است.

در اصل، نبوت مسیحی بیان نهایی خود را نه در یک قانون مبتنی بر متن، بلکه در یک شخص می‌یابد. قلب نبوت، انکشاف شخص خدا و اراده نجات‌بخش اوست که به‌طور کامل در مسیح آشکار می‌شود و هدایای نبوی بعدی برای ساختن جامعه‌ای که او را تصدیق می‌کند، به کار می‌روند.

۳. دیدگاه اسلامی در مورد نبوت

در الهیات اسلامی، نبوت (نبوت) یک رحمت الهی اساسی و یک ضرورت منطقی برای هدایت بشر است. این نهاد جامع هم جنبه معرفتی و هم جنبه عملی زندگی بشر را تنظیم می‌کند.

۳-۱ نقش و رسالت پیامبران

پیامبران (انبیاء) انسان‌های برگزیده و از نظر اخلاقی معصوم هستند که وظیفه رساندن پیام خدا (رسالت) به بشریت را برعهده دارند. رسالت آنها چندوجهی است که از قرآن و آموزه‌ها و سنت حضرت محمد (ص) گرفته شده است:

❖ **دعوت به توحید:** رسالت اصلی و جهانی همه پیامبران، هدایت مردم به پرستش خدای یگانه و بی‌همتا (الله) و رهایی آن‌ها از شرک در همه اشکال آن بوده است.

❖ **ابلاغ شریعت (قانون الهی):** وظیفه اصلی بسیاری از پیامبران، آوردن یک چارچوب قانونی و اخلاقی است که همه جنبه‌های زندگی انسان - معنوی،

شخصی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی - را تنظیم کند. این امر بر تلفیق ایمان با عمل صالح تأکید دارد.

❖ **ارائه الگوی عملی (سنت):** زندگی پیامبر به‌عنوان نمونه کامل و زنده (اسوه حسنه) برای اجرای پیام الهی در هر زمینه‌ای عمل می‌کند.

❖ **یادآوری فطرت:** همان‌طور که امام علی(ع) در خطبه اول نهج‌البلاغه بیان کرده‌اند، پیامبران فرستاده شده‌اند تا میثاق اولیه با خدا را که در فطرت انسان‌ها ریشه دوانده است، به آنها یادآوری کنند، گنجینه‌های نهفته عقل را آشکار سازند و نشانه‌های قدرت خدا را متذکر شوند.

❖ **خبردادن از امور غیبی:** یکی از کارکردهای معرفت‌شناختی مهم پیامبری، ارائه معرفت معتبر در مورد واقعیت‌های غیرمادی و ماوراءطبیعی است که فراتر از ادراک حسی و استنتاج عقلی محض هستند. محوری‌ترین آنها آخرت (معاد) به همراه نظام پاسخگویی، پاداش و مجازات آن است.

۲-۳ خاتمیت نبوت و مقام عیسی

اسلام در مورد پایان دوره نبوت و مقام عیسی علیه السلام، آموزه‌های متمایزی دارد:

۱. **خاتمیت نبوت:** حضرت محمد(ص) به صراحت در قرآن (۳۳:۴۰) به‌عنوان «خاتم النبیین» (آخرین پیامبر) معرفی شده است. این نشان می‌دهد که او آخرین پیامبر در یک زنجیره طولانی و ارجمند است که دوران نبوت تشریحی را پایان می‌دهد. پس از او هیچ پیامبر یا شریعت الهی جدیدی نخواهد آمد.

۲. **مقام عیسی(ع):** عیسی بن مریم علیه السلام به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین پیامبران (اولو العزم) متولد از حضرت مریم(س) بوده است که به اذن خدا معجزات انجام می‌داد. او بسیار گرانقدر است و به‌عنوان «کلمه خدا» و «مسیح» از او یاد می‌شود. با این حال، او بدون شک بنده بشری خدا (عبدالله) است و نه دارای جنبه الوهی یا پسر واقعی خدا. مأموریت او تأیید تورات و هدایت بنی‌اسرائیل با پیامی خاص بود که مسلمانان معتقدند بعدها تحریف شده است.

۴. تحلیل تطبیقی: محورهای کلیدی اختلاف

یک مقایسه سامانمند، اختلافات عمیقی را بین نگرش اسلامی و رویکرد مسیحی در چندین محور اصلی نشان می‌دهد:

۴-۱ هدف از ارسال پیامبران

در اسلام، هدف اصلی از ارسال رُسل، هدایت بشر به سوی توحید محض و ارائه یک شریعت کامل و با دستورهای عملی (قوانین الهی) برای تنظیم تمام جنبه‌های زندگی فردی و اجتماعی است. پیامبران آمده‌اند تا مردم را از شرک به توحید و از گمراهی به راه راست هدایت کنند. آنها همچنین تأکید بر «عمل به دستورات خدا» داشته‌اند.

ولی در مسیحیت، هدف اصلی، آماده کردن قوم خدا برای آمدن مسیح و نشان دادن نیاز بشر به «نجات» بود. پیامبران عهد عتیق دائماً قوم را به دلیل گناهشان توبیخ می‌کردند و وعده یک «منجی» (مسیح) را می‌دادند. بنابراین، نبوت در مسیحیت بیشتر یک سیر تکاملی به سوی نقطه اوج، یعنی شخص عیسی مسیح است. در مسیحیت بر فیض الهی، قربانی‌های بخش و رابطه شخصی با خدا تأکید می‌شود. در نتیجه، تمرکز از دستورالعمل‌های قانونی به الهیات کفاره و فیض تغییر می‌کند.

۴-۲ نقش پیامبر

نقش پیامبر در اسلام، آوردن پیام الهی در قالب کتاب (قرآن) و تبیین قانون الهی و ارائه شریعت و نشان دادن الگوی عملی (سنت) آن است. او وحی کلمه‌به‌کلمه را در قالب یک کتاب (قرآن) ارائه می‌دهد و یک شیوه زندگی کامل (سنت) را برقرار می‌کند. در حالی که در مسیحیت، پیشگو و مفسر اراده خداست و عیسی، به‌عنوان مسیح، از نقش پیامبر فراتر می‌رود؛ او خود منجی، موضوع ایمان و واسطه عهد جدید است.

۴-۳ جایگاه پیامبران

در اسلام، پیامبران بندگان برگزیده و معصوم (در ابلاغ وحی) هستند و اگرچه از نظر شخصیتی نمونه‌اند، اما آنها کاملاً بندگان انسانی خدا هستند. تمایز دقیق بین خالق و مخلوق

حفظ می‌شود و هیچ صفت الهی به آنها نسبت داده نمی‌شود. بر بشر بودن آنها تأکید می‌شود که هیچ ویژگی الوهی را نمی‌توان به آنها نسبت داد. همچنین، عیسی یکی از پیامبران اولوالعزم نشان داده می‌شود. درحالی‌که در مسیحیت، پیامبران اشخاص مقدسی هستند که رابطه خدا و قوم را حفظ می‌کنند. عیسی جایگاه هستی‌شناختی منحصر به فردی به‌عنوان خدا - انسان، پسر تجسد یافته خدا دارد، که هم عامل خلقت و هم مورد پرستش است. او خود هدف نبوت و «کلمه خدا» در جسم (نه فقط حامل کلمه) است.

۴-۴ خاتمیت نبوت

در اسلام، حضرت محمد(ص) خاتم‌النبیین است و پس از ایشان هیچ پیامبری نخواهد آمد. قرآن وحی ابدی، حفظ شده و نهایی است. درحالی‌که در مسیحیت، وحی و انکشاف الهی در شخص و کار عیسی مسیح به کمال می‌رسد. وحی شرعی با عصر رسولان به پایان می‌رسد، اگرچه «عطیه نبوت» ممکن است به‌عنوان یک عمل غیرتشریعی و تربیتی در کلیسا ادامه یابد.

۴-۵ مفهوم وحی یا انکشاف الهی

در اسلام، وحی انتقال کلامی و ملفوظ کلام ابدی خداوند به پیامبر است که کاملاً در متن عربی قرآن حفظ شده است. این یک ارتباط متعالی است. درحالی‌که در مسیحیت، وحی انکشاف الهی است که اساساً به‌عنوان تجلی خداوند درک می‌شود و تجلی والای آن در شخص عیسی مسیح است. کتب مقدس شاهد الهام بخش این وحی هستند. این مفهوم بیشتر شخصی و تجسمی است تا کلامی و تشریعی.

۶. ضرورت فلسفی نبوت: کارکرد معرفت‌شناختی

توجیه فلسفی عمیقی برای نبوت، که به‌ویژه در الهیات اسلامی بر آن تأکید شده است، در نقش معرفت‌شناختی منحصر به فرد آن نهفته است. درحالی‌که عقل و فطرت انسان می‌توانند وجود خالق را استنباط کنند و اصول اخلاقی کلی را درک نمایند، اما قادر به ارائه دانش دقیق، قطعی و انگیزشی از قلمرو ماوراءطبیعی و امور غیبی، به‌ویژه آخرت (معاد) نیستند.

ماهیت قیامت که شامل روز داوری اعمال و پاداش و کیفر آنها در قالب بهشت و جهنم می‌شود، رویدادی آینده، قطعی، اما کاملاً غیرتجربی است. واقعیت رویداد رستاخیز کاملاً فراتر از حوزه استدلال استقرایی، تحقیق علمی و اثبات فلسفی محض است. تنها علم الهی می‌تواند بر آن احاطه داشته باشد. بنابراین، حکمت الهی ایجاب می‌کند که خداوند این دانش حیاتی را به بشریت منتقل کند. پیامبران به‌عنوان تنها مجرای معتبر و قابل اعتماد برای انتقال این اطلاعات عمل می‌کنند و «بشارت‌ها» و «انذارها» (تبشیر و تنذیر) مربوط به روز قیامت را ارائه می‌دهند.

معرفت به معاد نوعی انسان‌شناسی و هویت‌یابی اوست که خداوند آن را از طریق وحی در اختیار انسان قرار می‌دهد. انسان از طریق این معرفت می‌فهمد که هیچ‌یک از اعمال او از بین نمی‌رود، بلکه او موجودی است که تمامی اعمالش در نهایت به‌طور کامل تجسم می‌یابد و خود اعمال در قالب رنج جهنمی یا زندگی فرح‌بخش بهشتی تجسم خواهد یافت. لذا این معرفت زمینه و مسئولیت نهایی را برای زندگی دنیوی فراهم می‌کند و هدایت دقیق شریعت را از نظر وجودی معنادار و هدفمند می‌سازد. سایر آموزه‌های نبوی، مانند صفات خدا، اعمال عبادی خاص و قوانین اخلاقی دقیق، در جهت تسهیل زندگی معنوی و اخلاقی متعالی هستند که با این واقعیت نهایی سازگار است. در مسیحیت، اگرچه نبوت نیز حقایق الهی را آشکار می‌کند، اما وزن معرفتی اصلی آن به‌جای ارائه یک نظام حقوقی جامع برای سازمان‌دهی اجتماعی، به سمت آشکار کردن شخصیت خدا و راه نجات از طریق مسیح تغییر می‌کند.

۷. نتیجه‌گیری

تحلیل تطبیقی نبوت در اسلام و مسیحیت، دو مدل متمایز و پیچیده از ارتباط الهی-انسانی را آشکار می‌کند که ریشه در مبانی کلامی و فلسفی متفاوتی دارند. دیدگاه مسیحی، که در تجسد به اوج خود می‌رسد، بر نبوت به‌عنوان یک آمادگی تاریخی و تجسم شخصی عمل نجات‌بخش خدا در عیسی مسیح تمرکز دارد. وحی اساساً مسیح‌محور و رابطه‌ای است. دیدگاه اسلامی که در خاتمیت محمد(ص) و قرآن به اوج خود می‌رسد، نبوت را به‌عنوان زنجیره‌ای از هدایت ارائه می‌دهد که وحی متعالی و کلامی و قانون الهی کامل و پایدار را برای بشریت ارائه می‌دهد. وحی اساساً کلام‌محور و قانون‌گذار است. این تفاوت‌ها

منعکس‌کننده تعهدات عمیق در مورد تعالی الهی در مقابل حلول الهی، و مسیر رستگاری انسان - از طریق فیض و ایمان به یک منجی، در مقابل از طریق هدایت، قانون و عمل صالح مبتنی بر وحی نهایی - است. از نظر فلسفی، هر دو سنت تأیید می‌کنند که نبوت ضروری است و به‌عنوان پل اساسی بین تعالی الهی و درک انسان عمل می‌کند. آنها ادعا می‌کنند که مهم‌ترین حقایق در مورد سرنوشت انسان و ماهیت واقعیت صرفاً از طریق تلاش انسانی بدون کمک قابل دستیابی نیستند، بلکه در نهایت موهبتی از وحی الهی هستند که از طریق کسانی که به‌عنوان پیامبران او انتخاب شده‌اند، ارائه می‌شوند.

منابع

قرآن کریم.

نهج‌البلاغه، خطبه ۱

کتاب مقدس (نسخه بین‌المللی جدید).

Davison, Scott A. "Prophecy", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, (Winter 2022 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.), available at: URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/win2022/entries/prophecy/>>.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی